

KOREYADA XX ASRNING 20-YILLARIDA NATURALIZMNING BADIY ADABIYOTDA TUTGAN O'RNI.

Sh.Bazarova Koreys tili katta o'qituvchisi,
O. O'rinova. Koreys tili talabasi.

Annotatsiya: Maqolada XX asrning 20-yillariga kelib mustamlaka siyosati kuchayishi hamda bu siyosat nasrning realistik tendensiyalarning kuchaygani, oddiy xalqning hayotiga chuqur kirib borilishi haqida yoritilgan.

Kalit so'zlar: *naturalism, realism, determinizm, Parij kommunasi, idealizm, Yevropalashuv, mustamlakachilik.*

XIX asr oxiri va XX asrning birinchi yarmi Koreya tarixining eng og'ir davri bo'lib, bu davr mamlakatning Angliya, AQSH, Yaponiya, Fransiya, Rossiya kabi dunyoning eng buyuk davlatlari tomonidan bosib olinishi, mamlakatda yapon prorektorati o'rnatilib(1910-yil), uning yapon istilochilari tomonidan bir necha o'n yilga zabt etilishi(1910-1945-yillar) va buning oqibatida davlatning ikkiga: Shimoliy va Janubiy qismlarga bo'lib yuborilishi(1948-yil) bilan tavsiflandi.

Yapon mustamlakasi davrida nasrning 1920-yillarida **Naturalizm** 자연주의-romantizmga qarama-qarshi bo'lgan adabiy yo'nalish. Kinoda bo'lgani kabi, nasrning shaklsiz sifati va moslashuvchanligiga qaramay, adabiyotda naturalizm keng tarqalgan ko'rinishdir. Kino taqdim etayotgan aniq vizual tasvirdan farqli o'laroq, nasr boshqa ko'plab shakllarga imkon beradi. Naturalizm, shu nuqtai nazardan, realizmning bir shoxobchasi bo'lib, 19-asrda Koreyada va boshqa hududlarda ko'zga ko'ringan adabiy oqimdir. Naturalizm - dunyodagi barcha hodisalar va ularning o'zgarishining asosiy printsiplari tabiatda (materialda) yotadi, deb hisoblaydigan adabiy yo'nalish. XIX asr oxirida Fransiyada vujudga kelgan adabiy yo'nalish sifatida u ba'zan realizm bilan aralashib ketadi, chunki u realizmga asoslangan idealizmga qarshi turadi. Biroq u pozitivizmdan determinizmga, ayniqsa, ilmiy eksperimental kuzatishga urg'u berishi bilan farq qiladi. Koreyada u 1910-yillarda Yaponiya orqali kiritildi va ba'zi rassomlar va asarlar paydo bo'ldi. Biroq, u realizm bilan qattiq aralashish, vaqt yoki tendensiyalarning o'zgarishi jarayonini farqlashda qiyinchilik, biologik inson qarashlari va determinizmni falsafiy idrok etishning to'liq emasligi bilan tavsiflanadi.¹

XIX asr o'rtalarida g'arbda naturalizm unsurlari kuztiladi hamda XIX asr oxiri XX asr boshlarida koreyaliklarning G'arb madaniy yutuqlari bilan tanishishlari ulkan rol o'ynadi. Ma'rifatchilarning qizg'in faoliyati Yevropacha bilimlarning Koreyada tarqalishiga imkoniyat yaratdi. "Sirtidan o'rganish hamda ichdan takomillashish" shiorini ilgari surgan ma'rifatchilar ilg'or bilimlar, Yevropa madaniyati bilan oshno bo'lish va yuksak madaniy darajaga o'z mamlakati mustaqilligini saqlab qolishga yordam berishiga umid qildilar. Garchi bu qarashlar hayotda o'z tasdig'ini topmagan bo'lmasada, ma'rifatchilik harakati barham topgandan keyin ham Koreya ziyolilari uzoq yillar

¹ Le Naturalisme Francias-(1870-1859)Pierre Martino(Armand Colin, 1965)

davomida bunga amal qilishdi. Koreys adabiyotida simvolizmi fransuz simvolizmi ta'sirida vujudga kelgan. Bu tasodifiy bir hol emas. O'z vaqtida Fransuz simvolizmining vujudga kelishiga Parij kommunasi mag'lubiyatga uchragandan so'ng Fransiyada vujudga kelgan umidsizlik va kelajakka ishonchsizlik vaziyati juda kuchli ta'sir ko'rsatgan edi. Fransuz madaniyatidagi bu hodisani tadqiqotchilar qayd etishlarisha, simvolistik poeziyaning mayus uning horg'in ohanglarida elegik intonatsiyalarida aks etgan. Bu mayuslikning bosh obrazi - O'lim. Simvolistlar uchun inson – taqdir qo'lidagi o'yinchoq. Fransuz yozuvchisi G.Flober ijodida naturalizm unsurlarini kuzatish mumkin, kichik shaharning berk muhiti G.Floberning “Bovari xonim” va N.V.Gogolning “O'lik jonlar” asarlarida voqealar joyi sifatida tanlandi. Shu holni Yem San Sopning “Ura!” qichqirig'i yangrashidan oldin” qissasida ham kuzatish mumkin. Bu qissada bosh qahramon sifatida oddiy inson tanlandi. G.Floberning “Bovari xonim” asarida naturalizmning o'ziga xos xususiyatlari mavjud bo'lib, Floberning odamga nisbatan shubha bilan qarashlari uning asarlarida ijobiy qahramonlar yo'qligida namoyon bo'ladi. Flober bu romanda burjua dunyosining manzarasi uning umidsizligi bilan ifodalanishini aytib o'tgan. Fransuz yozuvchisi G.Flober ijodida naturalizm unsurlarini kuzatish mumkin, adabiyotga E.Zolya kirib kelishi bilan naturalizm o'z falsafiy negiziga ega oqim sifatida uzil-kesil qaror topdi. Naturalizm tarafdorlari adabiyot materialni tanlash huquqiga ega emas, deb hisoblaydi. Shunday qilib, naturalizm adabiyot mavzulari doirasining kengayishida muhim rol o'ynadi, “dag'al haqiqat”, ya'ni jamiyat quyi tabaqalari hayotiga bo'lgan qiziqishning kuchayishiga ko'maklashdi.²

Koreys adabiyoti rivojlanish jarayonining idealistik estetikadan realistik estetikaga o'tish bilan bog'liq bo'lgan muayyan bosqichida oddiy hayot, hayotning o'ta soddaligi tasvir predmetiga aylandi. Shaxsning muhitga to'la bo'ysunishini tasvirlash koreyalik yozuvchilarga anneksiya qilingan mamlakatda insoniy munosabatlarning moddiylashuvini, inson boshqa odamlar bilan aloqalarini yo'qotganini va uning mustaqil qarorlar qabul qilishga qodir emasligini ko'rsatishga yordam berdi.³

Koreyaning Yaponiya boshqaruvida bo'lishi natijasida yarimorolda kapitalistik tizim vujudga keldi bu esa XIX asrda g'arbda kuzatilgan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitni shakllantirdi. Shu sababli shaxs va jamiyatning o'zaro munosabati dolzarb muammolardan biri edi. O'sha davr yozuvchilari vatandoshlarining qiyin holati, jamiyatning quyi va o'rta tabaqasining og'ir ahvolini aks ettirishgan, o'z g'ururi va milliyligini saqlab qolishga intilishgan. Fermerlarning hayoti ko'pincha ayanchli tasvirlangan. Yaponiya hukumati kuchaygan sari mafkuraviy 30-yillar davomida majburlash, koreys adabiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatdi. O'sha davrning ko'plab romanlari yangi adabiy uslub va uslublar bilan tajriba o'tkazdi. Koreys adabiyotida birinchi bo'lib adib Yom Samson shaxs ruhiyatini o'rganishga harakat qilib 1921-yilda shu ruxdagi “Tajriba qurbaqasi” hikoyasini nashr ettirdi. Bu hikoya o'z mustaqilligini yo'qotgan davlatni tushkunlik va tartibsizlik egallagani haqida bo'lib, muallif bosh qahramonini labarotiyada tajriba qilinadigan qurbaqa o'z taqdirini kutayotgani kabi ifolangan. Davlat ikkiga bo'lingach Yom Samson

² O'MK- 2020 165-bet

³ 1Тэн А.Н. Очерки корейской литературы XXвека (до 1945 г.).—Сеул,2003. —С.82.

janubda fuqarolik urushi oddiy odamlarning kundalik tashvishlari to'g'risida asarlar yozdi. Ularning teran tahliligina odamlarga teran hayotning ikir-chikirlarini anglab yetishiga yordam berar edi. Koreya adabiyotida shaxs va jamiyat o'rtasidagi kelishmovchilik mavzusiga Xyon Jingon bir necha bor murojaat etgan bo'lib, uning barcha qahramonlari jamiyatda o'z o'rnini topishga, ozodlikka erishishga o'rinishgan. Uning "Omadli kun"(1921) hikoyasida juda tez rivojlanayotgan dunyoga o'zining eski riksha(arava)si bilan yetolmayotgan rikshachi tasvirlangan. Yana bir mashhur yozuvchi Kim Doninng "Bir savat batat" asarini bunga misol qilib keltirishim mumkin. Hikoyaning markazida Ponne ismli qizning taqdiri yotadi. Ilk boshdan muallif fojiaiy vaziyatlar – "o'ziga to'q" dehqonlardan chiqqan va honavayron bo'lgandan keyin shaharning qo'qinchli xarobalarida yashagan ota onasining ayanchi ahvoliga asosiy e'tiborini qaratdi. O'n besh Yoshida Ponne bir qari bo'ydoq erkakka 18 ming von evaziga sotiladi, ammo u odam tanballardan biri edi. Oila qashshoqlikda yashaydi va Pxenyanga ko'chib ketishga qaror qiladi. U yerda Ponne tilanchilik qilishga majbur bo'ladi va ipak qurti boquvchining yoniga mardikorlikka o'tadi. Bir kuni Ponne kartoshka o'g'irlayotganda Van ismli xitoylik uni tutib oladi va Ponne unga o'ynash bo'lishga majbur bo'ladi, ammo xitoylik Van boshqa qizga uylanishini bilib qo'lga o'roq olib u qizning yoniga borib uni rosa do'pposlaydi, u Vanni ham o'ldirmoqchi bo'ladi lekin Van uni qo'lidan o'roqni olib Ponneni o'ldiradi. Yozuvchi inson taqdirining qanday oson barbod bo'lishini, ijtimoiy chirkinliklarni ko'rsatib bera olgan. A.N.Ten shunday yozadi: "Kim Donin E.Zolyaning naturalistik estetikasida belgilangan holatlarni to'la ro'yobga chiqargan. Shunga ko'ra voqeilik fragmentlarini qanday bo'lsa shundayligicha tahlil etgan. "Bir savat batat" hikoyasida kulba ahli hayoti haqqoniy ravishda aks ettirilgan.⁴

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash joizki Koreyani Yaponiya tomonidan anneksiya qilinishi, 1919-yil 1-mart harakatlari natijasida 1920-yillar nasrida istebsdodning yanada kuchayishini va Parij kommunasiga asoslangan simvolistik tendensiyalar(o'lim)ni ilgari surilganligini ko'rishimiz mumkin. 1920-yillar nasri va nazmida naturalizm oqimining kirib kelishi, yozilgan asarlarning fojiaiy yakun topishi, jamiyatda bo'layotgan jarayonlar bilan bog'liq holda realistik unsurlar orqali ochib berilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. 고석주. 현대한국조사의 연주 |.-서울]: 한국문화사, 2004,
2. 김성희. 조사 '가' 의 의미와 주제. -서울: 연세어문학, 1953 - 365b
3. <https://www.ktlit.com/history-of-korean-literature-han-miracle-pundan-munhak-lives/>
4. Bi-lingual Edition Modern Korean Literature 109- 63b
5. Эшимова, III. К. (2022). Personifikatsiya orqali obrazning yaratilishi. Международный журнал искусство слова, 5(4).
6. Kenjaboevna, S. E., & Ugli, K. M. S. (2021). The phenomenon of personalization in korean (on the example of fairy tales). Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(6), 677-681.

⁴Тэн А.Н. Очерки корейской литературы XXвека (до 1945 г.).–Сеул,2003. –С.82.

7. Байматова, М. (2022). Проблема перевода и адаптации непереводаемой терминологии (на примере английского и корейского языков). Анализ актуальных проблем, инноваций, традиций, решений и художественной литературы в преподавании иностранных языков, 1(01), 190-192
8. Shuxratovna, B. S. (2022). Koreys adibasi pak van so ijodining o 'ziga xosligi xususida. *Gospodarka i Innowacje.*, 24, 56-59.
9. Назарова, Ш. (2017). О масштабе реализации феномена транспозиции. *Иностранная филология: язык, литература, образование*, 2(3 (64)), 83-87.
10. Usmonqulovna, B. D., & Aziz To'liqin o'g, A. (2023). O'zbek va koreys tillarida adyektivatsiya hodisasi. *Journal of new century innovations*, 24(1), 46-49.
11. Баёнханова, И. Ф. (2023). Нуткий мулоқот одобини ифодаловчи махоллар (ўзбек ва корейс тиллари мисолида). *Инновации: Журнал социальных наук и исследований* , (1), 211–214.
12. Kamarova, M. (2022). Koreys va o'zbek tillarida so'z yasovchi qo'shimchalar orqali so'z yasalishi qiyosiy tadqiqotidan ta'limda foydalanish. *Ученый XXI века*, (7 (88)), 34-41.
13. Вахабова, М. Т. (2023). Сопоставительный анализ ключевой лексики-репрезентанта (имени) концепта «мать» в русском, корейском и узбекском языках (на материале словарей). *Journal of Integrated Education and Research*, 2(3), 52-57.
14. Вахабова, М. Т. (2023). Становление лингвокультурологии как самостоятельной научной дисциплины. *Innovation: The journal of Social Sciences and Researches*, 1(6), 101-103.